

БЮЛЕТЕНЬ Т-ВА АБСОЛЬВЕНТІВ УГА-УТГІ

Нью Йорк , Серпень 1966

ч. 34

ч. 34

НА ПОРОЗІ КІНЦЯ НАШОГО ДЕСЯТИРІЧЧЯ

Перша наша Товариська Зустріч відбулася 1-2 вересня 1956 р.і з того часу починає наше академічне товариство своє організоване життя. Щоправда, підготовча праця до цього життя почалася ще в р.р.1951-1952 / зібрання матеріалів для майбутніх Збірників, нав'язання стосунків з колегами на місцях і т.д./

Підбадьорені вдалим перебігом першої Товариської Зустрічі у 1956 р., започаткували ми видання нашого Бюлетеню, спочатку на приватні кошти. Від грудня 1959 р., коли вже вийшло у світ 10 чисел Бюлетеню, на підставі ухвали чергової Товариської Зустрічі заведено було членські внески у висоті 3 дол. річно - для покриття видатків видання і експедиції Бюлетеню, а також і на організаційні видатки. За час від грудня 1959 р.і до 1-го січня 1966 р. на цьому рахунку ми мали на прибутках - \$ 2.105.93, а на видатках - \$ 1962.95. З цих саме сум надруковано і розіслано до сі 23 числа нашого Бюлетеню.

Крім того, як спеціальні фонди існували - Фонд Допомоги, за цілий час зібрано на пожертвах \$ 999.20, і фонд пожертв "на могилки" - \$ 199.50.

З сум Фонду Допомоги протягом його існування ми висилали невеликі допомоги вдовам наших професорів та колег в Європі, недужому проф. О.Коваленкові та ін.

З фонду "могилок" були оплачені видатки ремонту Колумбарія Академії та могил похованих в Подєбрадах професорів і колег.

Найбільшу акцію збірки коштів переведено на видання історії УГА й УТГІ. Цю акцію започато в листопаді 1956 р.і до 1-го січня 1966 р. було зібрано \$ 9.779.10. З цієї суми витрачено на видання двох томів, експедицію їх, оголошення і т.п. \$ 8.189.28. Після оплати друку перших двох томів в касі залишилося на 1 квітня 1963 р. \$ 64.35. Шляхом продовження збірки на видання дальшого 3-го тому та від продажу виданих двох томів пощастило до 1-го січня 1966 р. заощадити \$ 1.589.82. Видання 1-го тому і дрібні видатки, пов'язані з цим виданням коштували \$ 3.259.35. Видання 2-го тому і дрібні видатки, пов'язані з цим виданням та експедицією вже двох томів склали \$ 4.967.28 *)

Виданням 3-го тому з доповнюючими матеріалами хочемо завершити нашу видавничу програму, але успіх цієї акції залежатиме від того, скільки зберемо коштів на цю мету.

В останні роки нашого десятиріччя ми започаткували нову акцію - це збірка

*) 2-й том має на 24 сторінки друку більше від 1-го тому, а крім того видатки на друк і кліша подорожчали.

архівних та музейних пам'яток УГА й УТГІ. За короткий час цими матеріалами заповнено вже дві шафи. Цю акцію будемо продовжувати, бо вона вимагає уважної праці, як на впорядкування, так і дослідження й поповнення зібраного. Наприклад, маємо всі зошити виданої в Подєбрадах фізики проф. Б. Лисянського, за винятком 2-го зошиту; маємо лише окремі числа студентських журналів і т.п. Сподіваємося на допомогу колег і в цій акції.

З цих коротких даних випливає, що коли наше десятиріччя і не виблискує великими досягненнями, то все ж таки і за несприятливих умов подєбрадці та їх колеги утївці виявили себе по відношенню до своєї Alma Mater не менш вдячними і жертвенними, як це за звичаєм виявляють alumni американських високих шкіл. Колегам у великому розсіянні сушим слід теж подбати, щоб наші видання не залежувались на складі, а дісталися до бібліотек всіх високих шкіл і публічних книгозбірень. Для цього вони мають можливість використати знижки, а в деяких випадках, на їх допоручення, і безкошт. висилки виданих перших двох томів.

----- X -----

Х Р О Н І К А

- Літературний додаток. З цим числом висилаємо всім колегам, які склали пожертви на пресовий фонд або членські внески на 1966-й рік, наш літературний додаток "СПОГАДИ" ч. 20. Просимо колег членські вкладки і пожертви на різні наші цілі надсилати на адресу секретаря О. Козловського.

- Наші втрати. Як нас повідомляють з Чехії 4-го липня 1966 р. в м. Мельнику похован українську письменницю Наталену Королеву, дружину доцента Подєбрадської Академії і письменника Василя Короліва-Старого. На похороні була нечисленна група українців. Від українського жіноцтва над гробом промовляла вдова нашого колеги Ієроніма Байлюка.

В чеському місті Оломоуц на Мораві помер абсолювент Подєбрадської Академії інженер-лісівник Петро Ковердінський. Близьких дат не маємо.

25 червня 1966 р. в м. Дітройт, Мічиген, помер абсолювент Подєбрадської Академії доцент УТГІ інженер-економіст Корній Ніщенченко. Поховано покійного 29 червня 1966 р. на цвинтарі Мант Олівет в Дітройті.

7 липня 1966 р. в м. Каракас, Венесуела, несподівано помер абсолювент Подєбрадської Академії інженер-економіст Олександр Бвтухів.

17 липня 1966 р. несподівано помер в Іст Чикаго, Індіана, інженер-агроном Володимир Шевченко. Ніби передбачуючи близьку смерть, покійний надіслав на переховання в нашому архіві-музею всі свої документи разом з оригіналом інж. диплому.

✓ - Могила І-го Ректора УГА втрачена. Від довшого часу ми робили старання довідатися про стан могили проф. інж. Івана Шовгенова, похованого в Данцігу. Цього року одному з наших колег вдалося одержати інформації, на якому цвинтарі професор є похований і нав'язати стосунки з урядом цвинтаря. На жаль одержано сулину вістку, що тому що минуло 20 років від похорону і дальшої умови щодо утримання могили не поновлено, могилу ліквідовано і на цьому місці вже поховано іншого небіжчика. Цим завершилася трагедія родини Шовгенових. Донька професора українська поетеса Олена Теліга закатована разом зі своїм чоловіком абсолювентом Подєбрадської Академії інженером-лісівником Михайлом Телігою Гестапом у Києві і невідомо де вони поховані, доля двох синів - Андрія і Сергія невідома, і лише друга дружина професора пані Зоя Шовгенова проживає у свого сина в Аргентині.

- Одержані пожертви. На пресовий фонд Бюлетеню: лект. Н. Рудик - 1, М. Кириленко - 2, В. Мاستикаш - 2, Л. Биковський - 1, В. Михайлів - 2, Ю. Фриз - 1, М. Барицький - 4, П. Дубрівний - 3, В. Топалів - 2, Є. Апонюк - 2, М. Головатий - 2, Д. Стопкевич - 2, Ю. Матушевський - 2, Л. Татарів - 2, П. Турчин - 2, Б. Іваницький - 2, Д. Бакевич - 2, П. Проданчук - 2, Ю. Сумик - 2.50.

Одержано членські внески : на 1966-й рік : М. Кириленко, В. Мастикаш, В. Михайлів, М. Барицький, М. Мандибур, П. Дубрівний, С. Гаєвська, І. Дзівак, М. Ляшенко, М. Топалів, І. Пастух, Є. Апонюк, П. Нестеренко, М. Головатий, Д. Кулинич, Д. Стопкевич, Ю. Матушевський,

Л. Татарів, П. Турчин, П. Лимаренко, Б. Іваницький, Д. Бакевич, П. Проданчук.

На видання 3-го тому : проф. Г. Петриченко - 10, В. Мاستикаш - 10, М. Ляшенко - 10, І. Пастух - 5, А. Кість - 25, П. Турчин 4, проф. П. Зелений - 10.

На Фонд Допомоги : В. Михайлів - 5, М. Барицький - 5, М. Мандибур - 5, М. Топалів - 5, Л. Татарів - 5, І. Панчак - 8, Б. Іваницький - 5, К. Костів - 2.64, П. Проданчук - 5.

Всім жертводавцям дякуємо !

- Справлення помилки. Нас просять виправити помилку в некролозі св. пам. колеги П. Запорожця. Він є інженер-лісівник з фаху /а не агроном /.

- На увагу колегам ! Наукові Записки УГІ та інші видання Інституту можна замовляти посередництвом адміністрації нашого Бюлетеню. Просимо колег, які бажають ці видання одержувати, про це нас повідомити.

Просимо колег в США при листуванні з нами не забувати подавати на адресах свій так званий "Зіп Код", як того вимагають американські поштові уряди.

- Зміна Адреси. Прошу колег занотувати собі мою нову адресу : Mr. Alex Kozlowsky, 200 Clifton Street, New Haven, Conn. 06513, U.S.A.

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ :

- *мужчина* Юрій АРТЮШЕНКО. "Події і люди на моєму шляху боротьби за державу. 1917-1966" Чикаго 1966, стор. 221, з ілюстр. Передмова Антона Юриняка, окладина і заголовки розділів Любомира Рихтицького.

Між іншим сторінки 86-95 автор присвячує спогадам на життя в Подєбрадському осередкові. Звертають на себе увагу його згадки про заснування в Подєбрадах політичної організації - Лєгії Українських Націоналістів, активним членом якої він був. Як відомо, ця організація, зокрема поодинокі її члени, як М. Спїборський та ін. відіграла поважну роль в організації й діяльності пізнішої ОВН.

- Федір ОНУФРІЙЧУК. " Душа й рослини в давніх релігіях". Йорктон, Канада 1966, стор. 64, ілюстровано. Передмова професора д-ра Ю. Мулика-Лулика. Ціна \$ 1.50

- - - - X - - -

З ПОЖОВКЛИХ ЛИСТКІВ АРХІВУ.

" Прага, 3 липня 1942. Комітет для святкування 20-літнього Ювілею Української Господарської Академії в Подєбрадах.

Високоповажаний Пане Інженере !

Редагування першого тому Ювілейного Збірника з нагоди 20-ліття Української Господарської Академії закінчено. Ювілейний Комітет та Редакційна Комісія рішили видати ще й другий том Ювілейного Збірника, виповнений оригінальними працями інженерів-абсолювентів У.Г. Академії та ілюстрованими описами їхньої чинності по закінченню Академії.

Просимо Вас, ВП. Пане Інженере, взяти участь у цьому другому томі Ювілейного Збірника. Крайній термін надсилення матеріалів - до 1-го вересня 1942 року.

Зокрема будемо Вам вдячні за такі матеріяли :

1. Невелику / до 1/2 друк. арк. - 23.000 друкзнаків / сумарну статтю-, що підводила б підсумки Вашій науковій праці, якщо Ви такою займалися.

2. Невелику /до 1/2 друк. арк./ статтю, присвячену одній з малорозроблених проблем Вашого фаху, на яку Вам довелося натрапити у Вашій практиці і практично її рішати.

3. Опис і зміст Вашої фахової діяльності по закінченню Академії, ілюстрований фотографіями, схемами, рисунками тощо /ілюстраційний матеріял буде звернений, якщо про це буде зазначено при його надісланню; в противному разі буде переданий до Музею Визвольної Боротьби України в Празі/; особливо бажано мати такий матеріял від тих п.п. інженерів, що працювали на українських землях.

4. Повідомлення про смерть Ваших колег по Академії, якщо Вам такі факти напевно відомі.

5. Сучасні точні адреси Ваших колег по Академії з вказівками про їх посаду чи рід праці, якщо такі адреси й відомості маєте.
6. Ваші друковані та літографовані праці по I примірнику.
- Очікуючи Вашої швидкої відповіді, з правдивою пошаною професор Віктор Доманицький, Генеральний Секретар Ювілейного Комітету."

Від редакції. Переддруковуючи обіжник покликаного Сенатом УТГІ Комітету для святкування 20-літнього ювілею Української Господарської Академії *) / всі підкреслення залишені, як в оригіналі / , констатуємо, що багато з його вимог залишаються актуальними і по нинішній день. Між тим, підготовляючи матеріали для видання 3-го тому, редакційна колегія має труднощі щодо їх повноти. Коли Редакційний Комітет УГА мав до своєї диспозиції непорушені архіви УГА й УТГІ, то наша редакційна колегія такого щастя немає, і є відказана на допомогу і зичливість колег, на їх меморіальні записи і персональні архіви.

Дехто з колег, усвідомлюючи собі важливість співпраці у цій справі, дійсно виявляє розуміння і цінну допомогу. Але багато колег підцінюють акцію і не відгукуються, хоч могли би без шкоди для себе вчинити. Тому просимо колег пригадати собі всі наші попередні заклики і допомогти нам.

Також повторюємо наше прохання про надсилку матеріалів для "СПОГАДІВ". Крім споминів про професорів та товаришів зі студій, просимо надсилати опис характерних подій та епізодів з академічного життя, гумористичні пригоди, трагестії, анекдоти, вірші і т.п. Кращі з цих матеріалів можна буде надрукувати у 3-му томі Збірника.

- - - - X - - - -

З А К Л И К

Високоповажані й дорогі Колеги !

Звертаємося до Вас, як членів нашої великої сім'ї УГА й УТГІ з проханням причинитися своїм вкладом до завершення акції будови пам'ятника на могилі бувшого Ректора нашої школи професора Віктора Доманицького.

Протягом майже 40-ка років працював Покійний для нашої школи, причинився для збереження, розвитку й розбудови її і був також відданим дорадником для кожного з Вас, хто колисьнебудь потребував його поради чи помочі. Хай же тепер, при відданні тієї єдиної і останньої прислуги йому - Ваше серце відкриється так широко, як відкривалося його до наших академічних, громадських і особистих проблем !

ЗА РЕКТОРАТ УТГІ

Секретар Доц. Инж. Д. Пеленський

Ректор Професор Д-р Р. Бидик

Пожертви з допискою : на пам'ятник проф. В. Доманицькому слати на адреси :

1) Ukrainisches Technisch-Wirtschaftliches Institut, 8 München 27
Laplacestrasse 24, Germany.

2) Mr. Ivan Fur, 4398 W. 47th Street, Cleveland, Ohio 44109, U.S.A.

✓ *) Як відомо, видання Ювілейного Збірника з нагоди 20-ліття УГА не здійснилося, внаслідок заборони такого видання німецькими окупаційними урядами.

Увага ! Увага ! Нова адреса редакції й адміністрації Бюлетеня така :

200 Clifton Street, New Haven, Conn. 06513, U.S.A.

СПОГАДИ ПРО УГА-УТГ

ч. 20

ч. 20

Професор Василь ПАНАСЕНКО
/ з нагоди 70-ліття /

✓
Професор Василь Трохимович Панасенко народився 10 лютого 1896 року в селянській родині, в с. Хижинях, Звенигородського повіту на Київщині. Перша світова війна перервала його студії, але під час її він закінчив Віленську Військову Школу, що відбулося негативно на його житті під більшовиками. У 1921 році працював як учитель в Києві та студіював на Агрономічному факультеті Київського Політехнічного Інституту. Але ЧК зацікавилася його особою і він мусів виїхати з Києва. Згодом аж у 1924 р. В.Панасенко вступив на Агро-біологічний факультет Київського Університету, тоді він звався Інститутом Народної Освіти /ІНО/, який і закінчив у 1928 році.

У 1925 р. він розпочав Великий Ботанічний практикум під керівництвом академіка А.В. Фоміна, а в 1927 р. працював, як практикант, в Ботанічному Музеї Української Академії Наук /УАН/, опрацьовуючи свої мікологічні збірки.

З 1928 р. В.Панасенко і по 1931 р. був аспірантом в Українському Науково-Дослідчому Інституті Цукроварської Промисловості. У 1932 р. був в тому ж Інституті старшим асистентом у лабораторії мікології та фітопатології.

У тому ж 1932 р. В.Панасенко переїхав до м. Харкова, де був завідувачем лабораторією мікології в Українському Інституті Захисту Рослин та доцентом мікології і спеціальної фітопатології Харківського Державного Університету. З приходом німців проф. В.Панасенко переїхав до Києва, де завідував відділом фітопатології в Українському Інституті Захисту Рослин.

У 1945 р. був обраний професором фітопатології Українського Технічно-Господарського Інституту /УТГІ/ в Регенсбурзі, Німеччина, де окрім педагогічної праці / виклади, лабораторія, підручники і т.п. / був деякий час керівником так зван. Наукового Сектору Інституту. У 1959 році переїхав до США, оселився в Сан-Франціско в Каліфорнії, де працював заробітково, не за фахом. У 1961-му році перейшов на пенсію. Відтоді мав можливість приватно відновити перервану свою наукову й дослідчу працю влюбій йому царині - фітопатології. Проф. В.Панасенко влаштував власним коштом у своєму домі невеличку мікологічну лабораторію, де продовжує дослідчу працю над грибами.

Від 1927 р. проф. В.Панасенко був членом Українського Ботанічного Товариства. З 1950 р. й по цей день є членом Американського Мікологічного та Фітопатологічного То-

вариств. Від 1955 р. є членом Американського Ботанічного Товариства, а у 1965 р. став членом Каліфорнійської Академії Наук.

Список друкованих праць проф. В.Т. Панасенка

1. 1929. О новых видах грибов *Sphaeropsideae*, собранных в Киевском округе. Матер. по Микол. и Фитопатол. Т.8, ст.203-204, Ленинград.
2. 1930. Про гриби порядку *Micorales*, що викликають кагатну гниль. Наук.Зап.Цукр. Промисловсти, Т.10, ст.337-345, Київ.
3. 1931. О дуплистости сах.свеклы. "Хранение Сах.Свеклы". Ст.399-407
4. " Матеріали к изучению микрофлоры каг.гнили. Там же. Ст.341-351.
5. 1933. Вплив фузаріозної кукурудзи на сировину комбін.кормів. Збірник "Фузаріоз-на кукурудза. в комбіормах". Інститут Зерна. Ст.19-47.
6. 1936. Грибные болезни коробочек хлопчатника. Сб. "Болезни Хлопчатника". Тбилиси, ст.74-122.
7. 1937. Микробиол. признаки и кислотообраз. штаммов *Aspergillus niger*. Сборник "Лимоннокислое Брожение" Н-И. Инст. Пищ. Пром. Харьков. Ст.67-81.
8. 1938. Грибна флора Харчов. Продуктів. Київ. Ст.1-121. Визначник.
9. 1938. Розщеплення клітковини грибами. Инст. Бот. Укр. Акад. Наук. Ч.26-27. Ст.239-245.
10. " Новые и редкие виды грибов на *Ptelea trifoliata* L. Ботан. Матер. Бот. Инст. Акад. Наук СССР. Том 4, вып.10-12, ст.24-30. Ленинград.
11. " О новом виде *Melanospora* на свекле. Там же, ст.31-33.
12. " Микскардина дубового шелкопряда. Журн. "Шелк" ч.6. Москва.
13. 1939. Плесневая флора пивоваренных заводов. Труды Н-И. Инст. Пищ. Пром. Ст.99-106. Харьков.
14. " Грибная флора крахмала. Там же. Ст.107-118.
15. " Плесневение макаронных изделий. Там же. Ст.119-129.
16. 1940. Психротолерантная грибная флора пищевых продуктов. "Микробиология". Т.9, ст.579-584. Москва.
17. 1941. Токсичные и патогенные плесневые грибы. Т.10. Ст.762-770.
18. " Плесневые грибы конд.изделий, там же.
19. 1944. Экология плесневых грибов. Там же. Том 13, ст.158-170.
20. 1948. Хвороби хлібних колосковців в Україні. Наукові Записки УТГІ. Том 1, ст.85-101. Регенсбург.
21. " Бактеріоза ляманції. Там же. Ст.175-176.
22. 1947. Сільсько-Господарська фітопатологія. Ст.173. Регенсбург. Циклостиль.
23. 1949. Лісова фітопатологія. Ст.149. Регенсбург. Циклостиль.
24. " Хвороби бавовника в Україні. Науковий Бюлетень УТГІ, ч.5-6, ст.37-43.
25. 1950. Сучасний стан розвитку фітопатології. Наук. Бюл. УТГІ ч.7-8, ст.41-43.
26. " Хвороби сільськогосподарських рослин в Україні та засоби боротьби з ними. Наук. Бюлетень УТГІ ч.13-14, стор.30-45.
27. 1962. Проблеми зберігання харчових продуктів. Наук. Зап. УТГІ, т.3. Ст.55-66.
28. 1964. Хімічні зміни харч. продуктів спричинені цвілями. Наук. Зап. УТГІ т.5. Ст.70-79, Мінхен.
29. 1952. A Horse Disease as a Political Factor in Ukraine. The Ukrainian Quarterly. 8 : pg.359-363.
30. 1955. The Status of Fungus Diseases in the Ukraine. The Therapy of Fungus Diseases. Intern. Symposium. Edited by T.H. Sternberg and V.D. Newcomer. Pg. 82-83. Boston.
31. 1964 Some New Species of Fungi on Storch from the Ukraine. Mycologia 56:58-63
32. " Species of Monilia and Torula from Food Products. Mycologia. 56 : 805-808
33. 1954. Changes in the Psychology of Soviet Ukrainians. The Ukrainian Quarterly. 10 : 328 - 338.

Рукописи :

1. Діагностика Грибних Хвороб Кукурудзи. 1931. Київ. Дисертація. Нагор. почесною грамотою Укр. Акад. Наук.
2. Цвілеві Гриби Харчових Продуктів та Кормів. Харків. 1941. Стор.632.

ГОЛОВНІШІ НАУКОВІ ПРАЦІ, СТАТТІ І ПУБЛІКАЦІЇ
проф. Леоніда Гр а б и н и

1. Нижча геодезія. Вступ. Стор. 37. Видання Вид. Т-ва при УГА. Подєбради 1922. Літогр.
2. Нижча геодезія част. I. Стор. 457. Видання Вид. Т-ва при УГА. Подєбради 1923. Літогр.
3. Нижча геодезія част. II. Стор. 1432. Видання Вид. Т-ва при УГА. Подєбради 1925. Літогр.
4. Резюме докладу : Геодезійні фрагменти на Україні та їх упорядкування. Звідомлення Президії Організац. Комісії Укр. Наукового З'їзду в Празі, I/4 стор. Прага 1925.
5. Геодезійні фрагменти на Україні та їх упорядкування. Стор. 16. Записки Укр. Госп. Академії, том I-й, Подєбради 1927.
6. Третій Конгрес міжнародної геодезичної і геофізичної Унії. "Техн. Вісти" ч. 4, стор. II6-II9. Львів 1927.
7. Еволюція стародавньої техніки межування на Україні. Нарис, стор. 37. Видання автора. Подєбради 1928.
8. Техніка межування на Україні на початку XVI століття. "Техн. Вісти" ч. 3, стор. 65-68. Львів 1928.
9. Геодезія. Частина I, вип. I, 383 стор. Видання Укр. Громад. Вид. Фонду. Прага 1928.
10. Геодезія. Частина I, вип. 2-й 222 стор. Вид. Укр. Громад. Вид. Фонду. Прага 1928.
11. Короткий історичний нарис розвитку геодезичних вимірів. Стор. 75. Видання Укр. Громад. Вид. Фонду. Прага 1928.
12. Визначення сили тягара на морях новим маятниковим пристроєм проф. Венінга Майнеса та провізоричні висліди одержані за поміччю його. "Техн. Вісти" ч. 4, стор. II3-II7. Львів 1928.
13. Штучні межові знаки на Україні в XVI-му і першій половині XVII-го століть. "Техн. Вісти" ч. I, стор. I-6. Львів 1929.
14. Засади нового топографічного виміру на Чехах, Словаччині і Підкарпатській Україні. "Техн. Вісти" ч. I, стор. I3-I5. Львів 1929.
15. Гравітаційна експедиція фльоти Сполучених Держав Північної Америки. "Техн. Вісти" ч. 2, стор. 66-68. Львів 1929.
16. Примінення методи полярних координат з оптичним виміром віддалень при новому катастральному вимірі в місті Берні. "Техн. Вісти" ч. 4, стор. I2I-I23. Львів 1929.
17. Еволюція стародавньої техніки межування на Україні. Записки УГА том II-й, вип. 2-й, стор. I-36. Подєбради 1929.
18. Релятивні зміни в довжинах інварових дротів підчас виміру бази біля Мукачева на Підкарп. Україні. "Техн. Вісти" ч. I, стор. 9-I0. Львів 1930.
19. Геодезійний відділ в Українській Загальній Енциклопедії" / "Книга Знання"/, Львів 1930-1934.
20. Комасація в Сирії. "Техн. Вісти" ч. I, стор. 2I-23. Львів 193I.
- 2I. Нова метода французьких інженерів гідрографів обчислення катастральних триангуляцій. "Техн. Вісти" ч. 2, стор. 35-40. Львів 193I.
22. Межова справа на Україні за Козаччини I648-I764 р.р. Записки УГА том III, вип. 2-й, стор. I-I6. Подєбради 193I.
23. Катастральні і технічні триангуляції, стор. 404. Видання Спільки гідротехніків і меліораторів при УГА. Подєбради 193I.
24. Резюме докладу: "Стародавня українська межова термінологія" на II-му Укр. Науковому З'їзді в Празі в р. 1932. "Укр. Інженер", ч. 4. Стор. 52-53. Подєбради 1932.
25. Висліди останнього морського гравіметричного виміру в Індійському архіпелазі. "Техн. Вісти" ч. I, стор. I2-I3. Львів 1933.
26. Початки агропедологічного маповання полонин Закарпаття. "Укр. Агрон. Вістник", книжка 3, стор. 267-272. Львів 1934.
27. Геометрія для I класу середньої школи. I25 стор. Словацьке Педагогічне Видавництво. Братислава 1953. /переклад /.
28. Оптика для 8 класу загальноосвітньої школи. Сторінки I58-205. Словацьке Педагогічне Видавництво. Братислава 1955. /переклад /.
29. Starobyle geodeticke prace na Ukrajine. 6 stranek. "Zememericky Vestnik cis. 4. Brno 1927.

30. Резюме доповіді : " O vyvoji starodavne techniky zememernictvi na Ukrajině. Vestnik VI Sjezdu Československých přírodovědců, lékařů a inženýrů v Praze, díl III, str. 13-14. Praha 1928.

31. Note sur les anciens travaux géodésiques exécutés en Ukraine. Bulletin géodésique, organe de la section de Géodésie de l'Union géodésique et géophysique internationale n° 18, avril-mai-juin 1928, p. 382-387. Toulouse-Paris.

32. Guillaume le Vasseur de Beauplan et son intervention dans l'histoire cartographique de l'Ukraine. Journal des Géomètres experts et topographes français, n° 175, p. 271-276. Paris 1935.

33. Polygonation parallactique: ou en est la polygonation de précision ? Journal des Géomètres experts et topographes français, n° 9, p. 344-347. Paris 1948.

Інженер-лісівник Василь Прохода.

ФРАГМЕНТ СПОГАДІВ ЗІ СТУДІЙ В ПОДІБРАДАХ.

Досить оригінально поводить себе професор політичної економії Олександр Мицюк. Він мав щось спільного з лісівництвом, бо спочатку здобув середню лісову освіту, а потім юридичну й економічну. Тримав він себе надзвичайно важко з манерами та поведінкою великого вченого. Правду сказати, він дійсно був освіченою людиною й залишив по собі праці, з яких користувалась популярністю його капітальна праця - "Нариси з соціально-господарської історії Закарпаття". У своїх викладах він тримався економічних теорій Адама Сміта, Жана Сімонді і Давида Рикардо, погоджуючись з українським економістом Михайлом Туган-Барановським. До марксизму в лєнінській, а тим більше сталінській інтерпретації він ставився негативно і не вважав потрібним, щоб ми про нього знали. Нас, лісівників, економічні теорії мало цікавили і в суперечки між ними ми не вникали.

Органічну хімію нам дуже цікаво й живо без огляду на надто складні формули органічних сполучень викладав професор д-р Давид Рейхінштейн, фізико-хімік, колишній асистент знаменитого вченого Альберта Айнштейна. Лекції, як звичайно, він не читав, але в оригінальний спосіб з крейдою у чорній таблиці виголошував їх на російській мові, роблячи кожну хімічну формулу зрозумілою й наглядною. Він вважав, що простіше цих формул, які повністю окреслюють самі складні поняття, не може бути. Він часто говорив: "Це дуже просто, але для незнаючого не зрозуміло"! Тому він учив, що для того, щоб було зрозуміло, необхідно пізнати суттєвість кожного елементу у формулі, тоді при користуванні нею не буде якоїсь дурниці та шкоди.

Найбільш оригінальним у нас був професор машинознавства Каміл Шиндлер. Він був подвійним емігрантом. Перший раз після революції 1905 року, як поступовий професор Київського Політехнічного Інституту, мусів був емігрувати й прийняв швейцарське громадянство, а другий раз після більшовицької революції в 1917 р. виголошував він лекції дуже цікаво з філософським підходом в характеризуванні чинності машин, як помічників людини в її господарській діяльності. Говорив він на російській мові, уникаючи слова Україна та український, ніби таких слів ніколи не існувало. У нього не повертався язик сказати, що в Україні вживаються такі чи інші машини. Він просто повторював: "В России было так... а вот на юге, у вас на родине"... Слова "Малороссия" він не смів вживати, бо через рік, коли назвав наш рідний край Малоросією, всі студенти залишили аудиторію і більше на його лекцію не прийшли. К. Шиндлер був німецького походження, але такого російського патріота не було мабуть нігде. Для нього всі слов'яни були "русскими", до яких він зачисляв і чехів. Незабаром після того проф. Шиндлер помер. Але його переконання про "всерусскость", після ліквідації проявів українського "націоналізму", набуло загального поширення в Радянській Україні лише з тією різницею, що слово "русский" замінено на "советский" з російською суттєвістю та мовою.

З чеських професорів у нас на Лісовому відділі більш важливі дисципліни викладали: А. Нехлеба, В. Шевчик і В. Кайслер. Були ще лектори: інж. В. Гессль по ґрунтознавству та інж. Грдлічка по хімічній технології дерева.

Професор Алоїс Нехлеба, старий лісовий радник, професор на Лісовому Відділі "Вищого навчання технічного" в Празі, викладав охорону ліса. У своїх лекціях він най-

більше звертав увагу на охорону ліса від нерозумної чинності людини, яка часто приводить і до природних катастрофальних шкод таких як пожежі, вітроломи, сніголоми, надмірне розмноження тваринних шкідників: жучків-коробідів, хрущів, гусенець метеликів і т.п. Указував він на шкоди, які людина сама собі причинила, від чого не буває вільним і сам лісовий господар. Але разом з тим він був проти обмеження ініціативи в господарській чинності лісничого, яку треба лише вміло контролювати, не понижуючи людської чинності недовір'ям та давати поради для усунення зауважених хиб. "Людина слабкий твір, а тому може робити як свідомі, так і несвідомі помилки", говорив А.Нехлеба. Часом він ілюстрував свої виклади жартами з життя лісників. Асистентом у нього був лектор ловецтва інж.Микола Саввич, який у своїх лекціях, крім "готур-птаха" /глухаря /, про іншу звірину майже не говорив. Через два роки він став лісничим в лісах Митрополита Андрея Шептицького.

Після відходу проф.А.Нехлеби мені було доручено читати лекції по охороні лісу від рослинних шкідників та лісовій досвідній справі.

Професор д-р інж.Вілібальд Шевчик, також професор "Високого учення технічного" в Празі, досить живо й цікаво викладав лісовлаштування, вважаючи його основою лісової науки, детально ознайомивши нас з різними системами лісового господарства як теоретично, так і практично під час екскурсій. Сам він мав власну канцелярію по лісовлаштуванню, яка виконувала всі необхідні праці в приватних лісах для складення в них планів господарювання, як того вимагали правні придписи держави. Такі плани малися складати кожних десять років. Д-р Шевчик мав два постійних асистенти, які виконували всі лісовлаштовні праці. Він вважав нас серйозними слухачами, які по закінченню студій зможуть самостійно працювати, а тому докладно познайомив нас з порядком праць в його канцелярії та по товариськи давав поради до майбутньої чинності та влаштуванню на працю при тогочасній конкуренції, до того ж з нашим емігрантським становищем.

Професор інж. Войтех Кайслер, міністерський радник та професор Чеської Високої технічної школи ^{був} керівником катедри лісового інженерного будівництва. Як я згадував, загальне будівництво та про будівельні матеріали викладав проф.інж.С.Тимошенко, а будівельну статику й будову доріг та мостів доц.інж.О.Петров. Інж.Кайслер читав лекції по тій галузі будівництва, яка мала спеціальний лісовий характер, як наприклад - закріплення лісових бисротоків та річок, споруд для транспортування дерева тощо. Практичні вправи за його вказівками провадив інж.Степан Матвієнко-Сікар, абсолювент Лісового відділу Високої Технічної школи в Празі.

Професор Кайслер був головою нострифікаційної Комісії, яка нострифікувала дипломи чужинецьких лісових шкіл для їх праволатності в Чехословаччині. Ми також звернулися до нього в справі нострифікації наших дипломів. Він вважав нас солідно підготовленими і цілком відповідаючими званню інженера, але з міркувань конкуренційного значення, а почасти політичного, як української школи, не міг допомогти нам так, щоб справа нострифікації мала формальний характер. Він одверто сказав нам:

"Я знаю вас як сумлінних і знаючих свою спеціальність інженерів. Наші празькі студенти в порівнянні з вами хлопчакі. Я подивляю ваш патріотизм, з яким ви пішли студіювати до своєї національної школи, що не має належних прав, лише для того, щоб сприяти розиткові української культури. Ви могли б цілком вільно студіювати, вступивши до чеських високих шкіл, і не мали б тепер турботи з нострифікацією, але ваша школа була вам ріднішою. Як би від мене особисто залежало, я зробив би для вас все, але члени Комісії ставлять до абсолювентів вашої Академії великі вимоги. Вони визнають за вами лише перший півкурсний іспит, а другий півкурсний або державний /"статніцу"/ який у вас є більш серйозним і сполучений з захистом дипломної праці, не визнають. Ви маєте записатись для нострифікації на третій курс чеської школи і протягом двох років відбутися прослухання основних дисциплін та скласти належні іспити. Причини такого відношення до вас є конкуренційного характеру. Ми маємо надпродукцію лісових інженерів. А зрештою нострифікація у нас немає для вас особливого значення, бо на державну службу ви, як чужинці, не дістанетесь, а в приватних установах від вас будуть вимагати лише знання та уміння працювати".

Життя пізніше показало, що проф.Кайслер мав правду. Більшість з нас, свідомих

своїї національної гідності, не лише не жалували, що скінчили студії у своїй безправній високій школі, а навпаки, були горді, що на чужині із нічого творили свої національні цінності, впливаючи цим і на розвиток української національної культури на власній Батьківщині.

Понеже спеціальних підручників на українській мові по прочитаних дисциплінах не було більшість професорів складали ці підручники на основі своїх прочитаних лекцій, а Видавниче Товариство при УГА видавало їх літографованим способом у двостах примірників. Я був членом Видавничого Товариства і набув всі підручники як зі свого відділу, так і з інших відділів Академії. Але у 1945 р. советське НКГБ нищило всі сліди української національної праці в Ч.С.Р., як контрреволюційний "буржуазний націоналізм" /буває таке запаморочення людського розуму для наших земляків / та знищило й мою бібліотеку з тими підручниками.

Прийшов на Словаччині, березень 1962 р.

Інженер-гідротехнік Петро Петренко.

✓
ПАРАФІЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ
при УГА в Подєбрадах.

Релігійність нашого українського народу є znana у цілому світі. Де б не опинилися наші люди, вони завжди шукають і звертаються душею до Бога. Так було й в Подєбрадах. Втомлені буденною працею і турботами всі, як тільки прийшла неділя чи якесь свято, шукали душевного заспокоєння в рідній Українській Автокефальній Православній Церкві. Особливо було побожним наше старше громадянство - професори. Одним великим недостатком було - відсутність свого національного духовного настоятеля і душпастиря. Тому в перших початках прийшлося звертатися і просити "чужих" о поміч.

✓
Коли я прибув до Подєбрад 29-го жовтня 1924 року з Польщі, то застав такий стан парафії. Існувала тимчасова Парафіяльна Рада в складі студентів: П. Барановського, М. Грабини / брата проф. Л. Грабини / і третього члена, прізвища якого я не пригадую. Був вже організований і церковний хор з дуже добрими голосами, який диригував студент Т. Йорж з Кубані. За канонічну форму було прийнято УАПЦ і це була тоді перша парафія в Європі, коли не рахувати церков в таборах інтернованих воїнів у Польщі. Канонічну зверхність прийняв Чеський Православний Єпископат, на чолі якого стояв Владика Архієпископ Саватій, який дуже прихильно віднісся до православних українців і прийняв під свою зверхність без жодних застережень чи передумов. Тимчасово виконуючим обов'язки настоятеля парафії було призначено протопресвітера о. Червінку. Відправи відбувалися рідко у невеликій, но дуже гарній старовинній церкві у парку по тій бік Лаби, що звався "Обора". Ця церква була теж куском історії Подєбрад, бо була збудована на тому місці, де відбулося страчання тодішньою феодальною владою перших кутногорських страйкарів-гірників.

W
Коли на початку 1925 р. стався випадок, що помер студент чеської господарської школи в Подєбрадах Тимофій Глушенко, то на похорон його приїхав сам Владика Архієпископ Саватій з Праги, що було великою подією в житті невеликого міста Подєбрад, бо не знати, чи бачило воно перед тим похорон православного обряду на чолі з єпископом. Великим катафалком везли покійного до церкви, де відправили панахиду, а звідтам на міський цвинтар, досить віддалений від самого міста. Над труною промовляли чехи й українці. Мопилу густо покрито вінками.

Після того почали наполегливо шукати за своїм українським духовним. Студент О. Костюченко запропонував кандидатуру о. Григорія Мельника з Волині, якого він ніби знав. Звернулися до Чеського Міністерства Закордонних справ з проханням про необхідну візу для нього і родини на переїзд з Польщі до Чехії, яку скоро одержали.

Незадовго ранньою весною 1925 року приїхав до Подєбрад о. Г. Мельник. Людина ще молода, модерна, голена і навіть безвуса. Громада вірних дуже зраділа з його приїзду. На першу його Відправу до церкви прийшло повно вірних. Відправляв він по українськи, сказав і проповідь, і все ніби всім сподобалось. У вересні місяці 1925 були скликані

Загальні Збори членів парафії. Обрано нову і сталу Церковну Раду на чолі з дружиною Ректора Академії п.Шовгеновою, як головою, а членами затвердили тих самих, що досі творили тимчасову Парафіяльну Раду. На церковного титаря-старосту було обрано мою особу з приділенням досить широких прав та обов'язків: пильнувати за регулярністю Відправ і дивитися, щоби все було, що необхідне для Служб Божих - свічки, проскурки, вино, ладан і т.д. Признатися, мені імпонувало таке становище, бо я любив церкву ще з дитинства. Бувши учеником народної школи, читав часи на криласі і прислужувався у церкві. Пізніше те саме робив в Реальній школі. Тому й тут, в Подєбрадах, я не соромився подавати кадило, ставити свічки і прибирати церкву. З нагоди Водохреща у 1926 р. на озерці біля церкви в Оборі за старою традицією з рідного краю ми вирубали великого хреста з льоду, поставили його і обілляли його червоним квасом. Після Водохреща вчителі подєбрадських початкових шкіл водили дітей і показували їм та поясняли український "Йордань". Були колеги, що дуже радо мені допомагали в праці, як Кирилюк, Юрченкович, Швець та ін., хоч вони не належали до складу Церковної Ради. На Великдень того ж 1926 р. у нас відбулося все за старими народними звичаями.

Парафія розвивалась дуже добре. У церкві завжди було повно вірних: професорів і студентів та їх родин. Членські внески і пожертви на церкву поступали акуратно і регулярно при кожній виплаті стипендій студентам. Церква була цілком самостійною і матеріально забезпеченою громадою при УГА. Мала все необхідне майно.

Та за недовгий час показалося, що о.Г.Мельник не зовсім відповідав своєму призначенню. Тому треба було турбуватися знайти йому заступника, а також нове приміщення для регулярних Св.Відправ, бо церковка, як історична пам'ятка, знаходилася в "консервації" для показів туристам, а не для Св.Відправ. З цим останнім ми полагодили досить скоро, бо звернулися до Чеської Євангелицької /Гуситської/ парафії, як дуже охоче вийшла нам назустріч і дозволила відправляти наші Богослужби в їхній церкві. До того ж і нашим вірним було це вигідно, бо церква знаходилася в центрі міста.

В справі священика нам теж пощастило. В Празі під ту пору знаходився о.Погорецький, бувший старшина, що мав гарну поставу, носив бороду, хоч і стрижену, носив рясу, хрест і не соромився свого покликання. Звичайно, в Празі він відправляв слов'янською мовою, но у нас в Подєбрадах він відправляв по українському служебникові. Домовилися ми з ним і він приїжджав до Подєбрад на відправи Служб Божих та дл виконання треб. Все було б добре, коли б не оте його "москвофільство". Студенти не любили його за те, а декотрі просто ігнорували. Це почало трохи негативно відбиватися на стані церкви. Проте ми прожили з ним до літа 1927 року. Вліті багато вірних покидало Подєбради через наплив "купелевих" гостей, коли наставали певні труднощі з помешканнями, а студенти виїздили на практики і в той час було менше відправ.

Коли ж приїшла осінь і почалося більш нормальне життя в Академії, мене запросив до себе тодішній Ректор Академії проф.І.Шовгенів і запропонував мені висвятитися у духовні і бути настоятелем церкви в Подєбрадах, мотивуючи тим, що я найбільше для цього підходжу, бо люблю церкву, а для Академії було б вигідним мати свого сталого духовного. Це було для мене такою несподіванкою, що я просто розгубився і не знав, що відповісти. Заспокоївшись, я йому заявив, що ніколи про це не думав і не можу прийняти його пропозиції. Мені залишався ще рік праці і я більше зацікавлений в інженерському титулі і фаховій праці, чим у духовному сані.

Після цього треба було наново турбуватися і знайти священика для парафії. На наше щастя до Праги прибув в той час з Югославії о.протоєрей Крушельницький, людина дуже солідна й національно свідома. Довідавшись про його приїзд, я негайно поїхав до Праги, знайшов його помешкання і відбув з ним ділову конференцію. І з'ясував йому всю ситуацію і просив у нього порятунку. Він дуже радо прийняв мою пропозицію і погодився приїздити до Подєбрад на всі Св.Відправи, не бажаючи навіть жадних винагород, крім оплати за подорож. Після першої зустрічі з новим о.Настоятелем на Службі Божій, на котру численно прийшла українська подєбрадська колонія, почувши його дуже змістовні й патріотичну проповідь, всі були ним цілком задоволені. Він дійсно відповідав своєму духовному покликанню. Парафіяльна Рада з радістю прийняла і затвердила о.протоєрея Крушельницького своїм сталим настоятелем.

Зв'язок титаря і взаємовідносини з о.Крушельницьким були найкращими. Він був

дуже акуратним, ніколи не спізнявся, не пропускав жодних Відправ і треб. Він повінчав студента Михайла Телігу з донькою Ректора Академії панною Оленою Шовгенівною і це було перше вінчання в Подєбрадах, та ще й такої пари. До церкви прийшло стільки студентства, що не всі вони могли вміститися в ній.

Так з о. протоєреєм Крушельницьким я служив вірно Українській Православній Парафії в Подєбрадах аж до останнього свого дня перебування в Академії. Коли ж прийшов час після успішного закінчення повного курсу Академії, захисту дипломного проєкту та одержання титулу інженера гідротехніка і фахової праці в Градці Кральовім мені дуже не хотілося розлучатися з парафією, а ще більше складати свої милі обов'язки, коли вже не було й кому передати, та не було ради, життя випагало свого.

Все майно я здав на руки голови Парафіяльної Ради пані Шовгенової, подякував за честь і довір'я, при тому навіть не обійшлося без сліз на очах, і з великим сумом та жалем я розлучився з нашою дорогою Альма Матер, Українською Господарською Академією в Подєбрадах.

Треба сказати, що в тих обставинах, принавантаженні академічною працею, якої ніколи не бракувало на Гідротехнічному відділі Інженерного Факультету Академії, особливо в останньому році науки і приготування дипломної праці, яка складалася в моєму випадку з двох завдань - водопроводу й каналізації для м. Літомишля, я завжди знаходив час, щоб послужити громаді і нашій УАПЦеркві в Подєбрадах. За це я користувався пошаною у віруючих, не тільки православних, но й у католиків, бо коли приїхав на відвідини до Подєбрад Владика Митрополит Андрей Шептицький, то й тоді не обійшлося без моєї йому прислуги, бо не було більше кому цього зробити. *)

Інженер-агроном Павло Дубрівний

ОТЕЦЬ МИТРАТ ТИТ ВОЙНАРОВСЬКИЙ
(перший Dr. honoris causa УГАкадемії)

Отець Митрат Тит Войнаровський народився 26 лютого 1856 р. в селі Ляцькім Шляхоцькім, Товмацького повіту, де його батько був священником. Родина, з якої він походив, дісталася до Західної України з Вел. України в часі, коли гетьман Іван Мазепа по програній з москалями під Полтавою в році 1709 війні мусів з вірним йому військом і дорадниками залишити Батьківщину і емігрувати на Захід, у чужі країни. До найближчих дорадників гетьмана належав теж один із предків о. Т. Войнаровського, який настало оселився в Галичині. Тому то в домі батька о. Т. Войнаровського дуже живими були спомини про світлі подвиги його предків, які брали активну участь у боротьбі з москалем за свою Самостійну Українську Державу. Ці спомини формували та кристалізували молоду душу юнака - майбутнього невтомного працівника серед селянства свого народу.

По закінченню гімназії в Станиславові та теологічних студій у Львові року 1881-го став він священником. Молодий священник о. Т. Войнаровський відразу став до праці на народній ниві. Він ясно мав перед очима, що коренем лиха й нужди українського селянина є те, що наше село є несвідоме, що його молодь не дістає належної освіти, мало має землі та не вміє її належно використати. А бідність і злидні села ще збільшувалися через пияцтво, що на той час було дуже поширено. Ото ж він почав планово

*) У першому томі нашого Ювіл. Збірника вміщено статтю про відвідини подєбрадського культурного осередку покійним Митрополитом Андреем Шептицьким, який у місцевому католицькому костелі відправив Св. Літургію. Й інші духовні особи цієї Церкви відвідували Подєбради та принагідно відправляли Служби Божі: парох церкви Св. Климента в Празі о. Гопко / пізніше Єпископ в Пряшеві /, о. Лаба, о. Перідон, василіянин о. Миськів. Але й другі віровизнання були заступлені в Подєбрадах, як то УАПЦ та Українське Євангельське Об'єднання, Відділ якого заснував знаний діяч Об'єднання пастор П. Крат. Отже для повноти образу релігійної обслуги подєбрадської колонії ми вміщуємо спогад митаря парафії УАПЦ в Подєбрадах кол. П. Петренка.

Ред.

і систематично підносити з морального упадку селянство, а також старався вирвати його з лихви несовісних корчмарів у селах, де він був душпастирем: Олеша, Колодіївка, Кулачківці, Пядики коло Коломиї, Топорівці коло Городенки, Коршів, Сопів, Вербіж, Ключів, Мишин та в кінці Балинці, Трофанівка і Бучачки.

Всюди старався він передовсім про те, щоби визволити українських селян з обіймів корчми і темноти та щоби селянську молодь здібну, але бідних батьків, вислати до школи. Багато батьків не мали змоги вдержати своїх дітей у школах, тому велику кількість молоді посилав до шкіл о. Тит Войнаровський власним коштом, а вкінці купив у Коломиї власний дім, організував у ньому бурсу та протягом 12 років удержував учнів даром або півдарма, щоби вони вчилися в коломийських школах. А коли у 1907 р. став він послом до австрійського парламенту, то перший лист, який написав він як посол, був такий, що він зрікається посольської платні і цілу її призначає на допомогу небагатій сільській молоді, яка вчилася в школах Т-ва "Рідна Школа". Не диво тому, що коли прийшлося вибирати голову "Рідної Школи" в 1914 р., то вибрано його, незабутнього опікуна нашого молодого покоління. Коли ж на землях Зах. України розвинулась організація молоді "Пласт", то він опікувався цією організацією, підтримував її морально і матеріально, а молодь, згуртована в Пластовому уряді, іменувала його своїм почесним членом. Завдяки такій невтомній і жертвенній праці серед української молоді з під його опіки вийшло чимало ідейно культурних і свідомих своїх обов'язків громадських діячів серед нашого народу.

Отець Тит Войнаровський, як священик, мав безпосередній стик з селянством. Він бачив, як на маленьких нивках сиділи численні селянські родини, які часто-густо не мали чого до уст вкласти, а поруч розгортались широкі поміщицькі лани. Він твердо поставив собі за завдання допомогти українському селянству дістати ту землю до своїх рук.. Однак це не було так легко, бо поміщики чужинці, а передовсім поляки, не хотіли продавати нашим селянам землі, та й селяни не мали звідки добути гроша, щоб ту землю купити. Отець Т. Войнаровський зумів роздобути відповідні капітали навіть із чужих банків Відня й Парижа та давав селянам догідні позички, щоб вони могли купити землю при парцеляціях. Парцеляційну акцію він взяв у свої руки цілком безкорисно, і в результаті розпарцелював багато фільварків між українськими селянами, саме в селах: Пядики, Камінка Мала, Добровідки, Топорівці, Олеша, Волчки, Скнилів, Миловань, Коршів, Сопів, Горигляди, Побереже, Зарваниця, Вербіж, Ключів, Мишин, Кулачківці, Балинці, Трофанівка, Бучач та ін. Завдяки енергійній його праці перейшло в руки українського селянства коло 40.000 моргів землі, створивши і підсиливши до 10.000 рентовних господарств на яких працювало понад 40.000 людей. Так старався о. Т. Войнаровський забезпечити наше селянство перед матеріальною нуждою.

Як посол до австрійського парламенту виступав всюди в обороні українського селянства, писав в обороні його стану книжки в українській та чужих мовах, а також писав статті в різних часописах.

Поруч з вищезгаданою працею о. Т. Войнаровський брав активну участь у розбудові українських установ. При заснуванні Українського Земельного Банку Гіпотечного він бере живу участь і був 19 років безінтересовно директором. Також робив підготовку до заснування української цукроварні, був організатором Краєвого Союзу для Збуту Худоби, був основником Товариства Взаємних Забезпечень на життя і ренти "Карпатія", головою українського шпиталю "Народня Лічниця", головою Т-ва "Рідна Школа" і багатьох інших установ. Взагалі за свого життя він працював у 18 краєвих установах та в багатьох місцевих.

Надзвичайно багато праці о. Т. Войнаровський уложив у розбудову станової хліборобської організації - Краєвого Господарського Товариства "Сільський Господар" у Львові. Він тричі був обраний головою Т-ва "С.Г." у Львові. Перший раз по смерті д-ра С. Олесницького у 1917 р., коли треба було в добу воєнної завершки рішучою рукою повести Т-во "С.Г." в другий - коли у 1929 р. треба було наладити фінанси для розвитку діяльності товариства і потрете у 1932 р. для поборення наслідків тяжкої економічної світової кризи. Він своїм розумом, досвідом і рішучим проводом допоміг належно організувати і розбудувати могогранну діяльність Товариства "С.Г." на землях Західної України.

За всі ці праці, що о.Т.Войнаровський зробив для свого народу, його шанували не лише українські селяни, а також і провідники нашого народу. Митрополит Андрей Шептицький покликав його у 1910 р. на уряд генерального адміністратора митрополичих дібр, а Українська Господарська Академія в Подєбрадах надала йому титул ПОЧЕСНОГО ДОКТОРА АГРОНОМІЧНИХ І ЕКОНОМІЧНИХ НАУК. За його душпастирську працю він був іменований Святішим Отцем Апостольським Протонотарем, Прелатом та Мітратом.

Дня 21-го лютого 1938 року відійшов у вічність. Тисячні маси народу, головне селянство, яке з'їхалося з усіх сторін Галицької Землі, а передовсім з його Балинець, кількадесят вінків від Центральних Установ, Кружків і філій Товариства "Сільський Господар", від Хлібороського Вишколу Молодіта інших товариств супроводжали його на вічний спочинок, як вияв признання та пошани для незмірного труду широкого Сина України і Провідника та Оборонця українського селянства.

IN MEMORIAM

Корній Ніщененко

Інженер-економіст Корній Семенович Ніщененко народився 26 вересня 1893 року в селі Побережжя на Київщині, у священичій родині. За звичаєм студіював у Київській Духовній Семінарії, відтак вписався на високошкільні студії до Варшавського Університету, але по році знову повернув до Києва і вписався на Історико-філологічний факультет Київського Університету Св.Володимира. Мобілізований до війська за часів першої світової війни, він дістається до Одеської школи прапорщиків, де Начальником школи був полковник гвардії Михайло Омелянович-Павленко, пізніший Командарм Армії У.Н.Р. В Одесі його захопила революція 1917 р. і як делегат від школи він був післаний на 2-й Український Військовий З'їзд, а пізніше приймав участь і в 3-му Військовому З'їзді, але вже делегатом Румунського фронту. Відтак переїздить до Києва і як член Центральної Ради, фракції с.д., приймає активну участь у справах першого парламенту відновленої Української Держави. В дальшому він переходить на службу до Міністерства Закордонних справ, де займає посаду директора канцелярії.

У 1920 р. К.Ніщененко разом з Урядом і Армією УНР опинився в Польщі, де перебував деякий час, працюючи у Відділі транспорції та забезпечень компанії "Лойд" у Варшаві. У 1924 р. переїздить до Чехословаччини і вступає студентом Економічно-Кооперативного факультету, який і закінчив у 1929 р. з титулом інженера-економіста. Після закінчення Академії залишається ще в Подєбрадах, як асистент при катедрі економічної географії, але обставини / недалека ліквідація Академії / припущують його покинути Подєбрадський культурний осередок і прийняти посаду вчителя в с.Березово біля Хусту на Закарпатті.

Після окупації Закарпаття мадярами у 1939 р. переїздить до Німеччини, потім працює в українських установах. Він вчив в укр.торговельній школі у Кракові та рівночасно працював, як секретар Господарського Відділу УІК в Кракові, а опісля у Львові. З наближенням фронту покидає Галичину і переїздить до Чехії, де знову приймає участь в педагогічній праці, як лектор УТГІ в Подєбрадах, і в складі персоналу цієї школи евакуований до Регенсбургу, де, як відомо, Інститут відновив свою шкільно-навчальну чинність. Тут він зістав підвищений на доцента і займав шкільно-адміністративну посаду Прорекана Економічного факультету УТГІ.

По переїзді до Америки оселився в Дітройті, Мічиг., де поруч з зарібковою працею, приймав участь також в громадській праці, а по виході на пенсію знову віддався педагогічній праці в Школі Українознавства, як вчитель історії і географії та заступник директора курсів / 1961-1966 /.

Помер від пістряка легенів 25 червня 1966 р. і похований на цвинтарі "Мавнт Олівет" в Дітройті, стеит Мічиген.

МИСТЕЦТВО І СПОРТ В ПОДЕБРАДАХ

З огляду на те, що Подєбради, мале чеське містечко, стали, несподіванно для самих себе, від 1922 р. новими українськими Атенами, бо це було одне з найбільш суцільних скупчень української еміграції в Європі, було цілком нормально, що, як в стародавніх грецьких Атенах, мистецтво і спорт займали там, поруч з наукою, дуже поважне місце. Як-що не всі музи, то принаймні більшість з них, мали там свої храми та своїх, широко відданих, жерців.

Подєбради не мали, бо не могли втримати, постійного театру, але частенько заїздив до них театр Загарова, який виставляв, здебільшого, п'єси Винниченка або "Циганку Азу", що йому було по силах, і які дуже подобалися, як українській, так і чеській невибагливій публіці. Театр Загарова мав досить порядні драматичні сили, з яких можна зазначити артисток Морську та Совачеву і, окрім Загарова, який мав великий досвід і добрий артистичний хист, артистів Базилевича, Певного та Холодного. Одного разу вистава п'єси Винниченка "Гріх" мала такий розголос і викликала такі суперечки, що був організований над нею "літературний суд", на котрому була присутня скоро вся Подєбрадська Академія і багато чеської публіки. На ньому головну роль відігравали студентка Галина Ліневич і студент Гриць Сіманців, а прокуратором був сенатор С. Шелухин, якому це дуже личило, бо, хоч він був за фахом суддею, але в житті ставим прокуратором, який обвинувачував цілий світ, всіх разом і кожного зокрема.

Виставляв іноді й дитячий театр, організований невтомною В. О'Конор Вілінською, де діти професорів та студентів грали віршовані п'єси, написані нею самою, а музику до них складав Андрій Чехівський.

Товариство українських письменників та поетів "Культ" влаштовувало літературні вечори, де читалися твори його членів, з яких, крім вже зазначеної В. О'Конор Вілінської, можна згадати, як визначніших: В. Корольова-Старого з дружиною Наталеною Королевою, Б. Лисянського, Є. Маланюка, Ю. Дарагана, М. Гриву, А. Падоліста, Н. Лівницьку-Холодну, О. Телігу, М. Чирського та Л. Мосендза. Товариство завши збиралось щось видати, але до того так і не дійшло і одинокою книжкою, яка з'явилася в Подєбрадах, оскільки мені відомо, був, якщо не рахувати підручників, це "Стилет та Стилос" Є. Маланюка, яку згарячу видав "Союз Українок Християнок", потерпівши на тому належні втрати.

Як це завше водиться в українців, найкраще з мистецтв була заступлена музика, а саме: був зорганізований великий академічний хор, де було декілька визначніших голосів / Мурашко, Статникова, Мамонькова / і яким керував спочатку Серджок, потім А. Чехівський, а нарешті Платоніда Шуровська-Росіневич. Хор виступав не тільки на українських, а й на чеських святах й маніфестаціях. Найбільшим успіхом у чехів користався натурально "Ян Гус" Шевченка-Лисенка, величну музику якого виконували з великим захопленням не лише протестанти і православні, але й католики. Правда, що в ті часи релігійні суперечки були відставлені на задній план. Хор видав гарну збірку пісень з двомовним текстом / українським і чеським / під редакцією А. Чехівського, яка тепер є великою рідкістю.

Рівнобіжно діяв ансамбль співаків-бандуристів, організований, якщо не помиляюсь, студ. П. Заворицьким та доктором Модестом Левицьким, який мав теж великий успіх, але менший ніж академічний хор, правдоподібно з за того, що виконував він найбільше старокозацькі думи і чесно співав до самого кінця всю безконечну кількість куплетів, що було терпцем навіть для найбільших прихильників народньої музики. Взагалі ж гра на бандурі скоро увійшла в Подєбрадах у велику моду, хор постійно збільшувався і майстерня виробу бандур, організована господарем Академії Г. Довженком та студ. М. Романченком, робила добрі інтереси.

В тому, що український хор затемнив всі місцеві чеські хори не має нічого дивного, але що українські студенти спромоглися зорганізувати в Подєбрадах оркестру під проводом студ. А. Серговського, яка стала першою на цілу округу, це вже велике досягнення, якщо взяти під увагу, що чехів зараховують до найліпших музик світу. Пояснювалося це не лише талантом диригента та здібностями музик, але також значно ширшим репертуаром, ніж його мали місцеві чеські оркестри, а тому його часто-густо запрошували грати не лише в Подєбрадах, а й по вколінних містечках та селах.

W
+
П'ята муза - Терпсихора також мала в Подєбрадах свій храм та значну кількість визнавачів. Головним її жерцем був студент І.Костів / кол.козак кінного загону полковника Фролова /, який заснував та провадив цілу балетну школу, де не бракувало і місцевих "слєчен" /дівчат/. Він робив від часу до часу більш чи менш вдалі виступи власної композиції та власної режисури. Його конкурентом було Товариство Плекання Українського Танку, засноване підчас тимчасового побуту в Подєбрадах В.Авраменка, яке розвивало досить широку діяльність і спромоглося зацікавити українськими танцями і чеську молодь. На подєбрадських баях та на народніх святах в околицьніх селах стали часто-густо танцювати нарівні з національною "Беседою" також "Катерини", "Гопака", "Оркана", а то й "Запорозького Козака", вимахуючи замість шаблук цілками.

✓
Взагалі варто відмітити, що українська пісня та український танок показалися в Західній Європі значно вищими ніж народня музика чи хореографія будь якого іншого краю, і на всіх фольклористичних маніфестаціях вони завше займали перше місце.

✓
Але затемнюючи Європу на цьому терені, подєбрадські українці не могли, натурально, дорівнюватися їй в ділянці спорту, який перед війною 1914 р. був в Україні ще в пелюшках, тоді як на Заході він вже був в повному розвитку.

Отже, від невеликої групи українських спортсменів, втоплених в чеському морі, тяжко було чекати таких же досягнень, які українці мали в ділянці мистецтва. Все ж і в цій ділянці подєбрадські українці-спортсмени не посоромили козацького роду і займали почесні місця чи то в українських чи то в чеських спортивних імпрезах.

Український спорт в Подєбрадах розвивався в декількох галузях, але головнок була безперечно участь в "Соколі", спочатку в чеському, а потім організація окремої української групи, яка згодом розрослася в "Союз Українського Сокольства Закордоном". Головою Союзу був цілий час свого перебування в Подєбрадах автор цих рядків, а потім студент Василь Прохода, добрий організатор і дуже віддана сокольській справі людина. В Управу Союзу входили окрім згаданих ще студенти - Федір Мороз, Олекса Март'янів, Гудилів Іларіон, Йосип Шкеда та Теодосій Йорж. Союз зносився безпосередньо з Соколом-Батьком у Львові і старався об'єднати розкиданих в Європі укр.соколів, що йому почасти і вдалося. З доручення Сокола-Батька, якому польський уряд не дозволив вислати делегатів, Союз заступав його на 8-му Всесокольському Здвизі в Празі вліті 1926 року, виславши делегатами М.Бремівца, Г.Довженка, І.Гордіюка, Й.Шкеду та ін., які мали місця на почесній трибуні, склали вінки - у пам'ятника Гуса та на могилі Тирша. Голова делегації був на прийнятті у Президента Т.Масарика, в М-ві Закорд.справ та Центр.Комітеті Жіночого Союзу. Через брак добрих руховиків українські соколи не брали участі у вправах на здвизі, бо лише один з них, а саме - автор цих рядків, сокіл з 1905 р. та учасник 6-го Всесокол.Здвигу в Празі /1912/, дорівнювався по техніці чеським руховикам, які його завжди запрошували на різні змагання. Добру школу мав також старий катеринославський сокіл О.Март'янів, досить добрим був кубанець Й.Шкеда, все ж вони не могли дорівнюватися чехам.

W
W
З ініціативи "Сокола" організовано також "Укр.Центр.Спорт.Союз" в ЧСР з осідком в Подєбрадах, куди входили спортові клуби "Дніпро" і "Січ", з яких повиходило декілька добрих спортсменів. Їхні команди з успіхом змагалися з місцевими подєбрадськими спортсменами, але на ширшу акцію вони не спромоглися за браком добрих тренерів по легкій атлетиці. Дивуватися цьому не приходить, бо кожному спортсменеві відомо, що високі наслідки досягаються селекцією маси, а в Подєбрадах не було й сотки українських спортсменів.

W
Так саме помічалася і в команді копаного м'яча /футбол/, яка з успіхом виступала проти двох місцевих чеських та команд зколицьніх сел, базуючись на силі, витривалості та молодечому запалі своїх гравців, але вона не могла дорівнюватися добрим командам, де техніка вже була поставлена на високу ступінь.

Мих.Бремівц.